

Länsstyrelsen
Västmanlands län

Skötselplan för naturreservatet Stora Rävsvik i Arboga kommun

Innehåll

BESKRIVNINGSDDEL.....	2
1. Syfte med naturreservatet	2
2. Uppgifter om naturreservatet	2
3. Beskrivning av området	3
3.1 Topografi och läge	3
3.2 Geologi och hydrologi	3
3.3 Mark- och vattenanvändning	3
3.4 Biologiska bevarandevärden	4
3.5 Kulturhistoriska bevarandevärden	5
3.6 Intressen för friluftsliv	5
PLANDEL	6
4. Skötselområde med bevarandemål och åtgärder	6
Friluftsliv	7
5. Tillsyn och uppföljning	7
5.1 Uppföljning av skötselåtgärder	7
5.2 Uppföljning av bevarandemål	7
5.3 Tillsyn	7
6. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	7
7. Referenser	8
Bilagor	8

BESKRIVNINGSDDEL

1. Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och utveckla de förekommande naturtyperna med fokus på de värden som är knutna till de förhållandevis opåverkade löv- eller lövrika skogsbestånden
- gynna de ovanliga och hotade arter som är beroende av rika lövskogsmiljöer och som ofta är känsliga för olika typer av störning
- bevara en rest av de naturligt föryngrade lövskogar som uppkommit när äldre utmarksbeten växt igen
- bidra till att bevara de höga naturvärden, knutna till olika typer av lövskogar, som finns på landskapsnivå

Syftet skall nås genom att:

- bestånden får utvecklas och bli biologiskt gamla
- lövträdsdominansen vidmakthålls
- det endast bedrivs naturvårdsinriktad skötsel i området

2. Uppgifter om naturreservatet

Objektnamn	Stora Rävsvik
RegDOS-id	2013376
Skyddsform	Naturreservat
Län	Västmanland
Kommun	Arboga
Lägesbeskrivning	ca 13 km söder om Arboga, 6 km söder om Sickelsjö
Karta:	Terrängkartan: 10F SO Fastighetskartan: 10F 4J
Naturgeografisk region:	Svealands sprickdalslandskap
Fastigheter:	del av Järnäs 9:6 och Järnäs 9:7
Förvaltare:	Länsstyrelsen i Västmanlands län
Areal:	12,9 ha, varav produktiv skogsmark 12,9 ha
Markslag:	Triviallövskog 2,8 ha
	Triviallövskog med ädellöv 1,8 ha
	Lövblandad barrskog 8,3 ha

3. Beskrivning av området

Det cirka 13 ha stora området domineras av örtrik lövskog eller blandskog av örttyp. Äldre träd förekommer sparsamt i de annars väl skiktade bestånden som i allmänhet har en beståndsmedelålder på 70 till 80 år. Markvegetationen är av frisk till fuktig ört- till högörtstyp med inslag av vegetation av våtört eller starrtyp. På de friska markerna är björk det dominerande trädslaget men ställvis förekommer stora mängder gran, asp, sälg, ek och rönn. På de fuktigare partierna är trädskiktet i högre grad uppblandat med klibbal och ask. Säreigna och intressanta inslag i området är bl.a. små partier med yngre askskog på fuktig mark och små albevuxna småkärr och dråg. I väst – sydväst finns lövskogsbestånd med ett välutvecklat buskskikt av hassel. Fläckvis förekommer lövved i måttliga mängder, framförallt torrträd och lågor av björk. I det mer grandominerade området, mot fastighetsgränsen i öst – nordöst, är mängden granved bitvis relativt stor.

I fält- och bottenskiktet återfinns en rad intressanta kärlväxter och mossor. Den örtrika markvegetationen är tydligt präglad av kalkhaltig morän och rörligt markvatten.

3.1 Topografi och läge

Områdets västra delar ligger cirka 400 meter öster om Hjälmarsstranden, några meter över Hjälmarens normalvattenståndsnivå. Såväl det berörda området som de närmaste omgivningarna är relativt flacka.

3.2 Geologi och hydrologi

Berggrunden i området består enligt berggrundskartan över Bergslagen av sedimentära bergarter (sandsten, siltsten och lerskiffer) av kambrisk ålder. Berggrunden är överlagrad av sandig morän. Området ligger under högsta kustlinjen och jordlagren har vid landhöjningen utsatts för svallning. Moränen har därför ett svallat ytskikt och svallsand finns fläckvis. Inslag av kalkgynnade arter i vegetationen tyder på att moränen i området är kalkhaltig.

Området är i stort sett hydrologiskt opåverkat. En hög grundvattennivå tillsammans med avsaknaden av naturlig avrinning eller funktionella diken leder till att det ofta står vatten i markerna. I delar av området är markvattnet rörligt.

3.3 Mark- och vattenanvändning

Historisk markanvändning

På en äldre karta från 1702 är området illustrerat som skogsmark eller utäga. Läget förefaller vara detsamma 1880 då en karta upprättas inför laga skifte. Områdesbeskrivningen från laga skifte anger att marken tillhör Södra Järnäs och utgörs av "högländ skogsmark". På den ekonomiska kartan från 1940-talet förefaller det slutna trädskiktet bitvis vara relativt ungt vilket kan bero på att mer omfattande skogsbruksåtgärder vidtagits i området i början av 1900-talet. Under andra hälften av 1900-talet har det sannolikt bedrivits ett relativt extensivt skogsbruk i området.

Då det i äldre tider var brukligt att låta djuren ”gå på skogen” under delar av betesperioden är det sannolikt att så också skedda här. Antagandet stärks av det faktum att skogsmarkerna är belägna så pass nära gårdsmiljön och av att övriga arealer på fastigheten tycks ha nyttjats för andra ändamål.

Nuvarande mark- och vattenanvändning

Skogsmarkerna i reservatsområdet har endast nyttjats extensivt under de senaste decennierna.

3.4 Biologiska bevarandevärden

Karaktäristiskt för området, och av stort intresse ur botanisk synvinkel, är det örtrika fältskiktet och de näringskrävande arterna i bottenskiktet. Dessa arter är beroende av de rika markförhållandena, den kalkhaltiga moränen och det rörliga markvattnet. Värdena i området är också till viss del kopplade till lövträdsrikedomen och de förhållandevis ostörda skogsbestånden.

Såväl de rika markförhållandena som skogsbeståndens särprägel speglas av de i området förekommande arterna. Framförallt förekommer här en lång rad mer eller mindre krävande arter bland kärlväxter och mossor men här finns också enstaka lavar som påvisar höga naturvärden. De lövrika lummiga bestånden hyser även andra värden. Här trivs bland annat en rad mer eller mindre exklusiva fågelarter varav flertalet attraheras av lövträdsrikedomen.

Något som bidrar till att stärka bevarandevärdet är det faktum att det i närområdet, längs med Hjälmkantens, finns en ovanligt hög koncentration av lövträdsrika skogar. Detta förbättrar förutsättningarna för att långsiktigt bevara de naturvärden som är knutna till de specifika naturtyperna i den lövskogsrika trakten.

Vegetation, flora och fauna

Större delen av området utgörs av frisk till fuktig örtrik lövskog. Avvikande inslag i form av albevuxna småkärr, mindre grandominerade partier, hasselbestånd och små ytor med yngre askskog förekommer i området. Björk, ca 46 procent av virkesförrådet, och gran, ca 28 procent av virkesförrådet, dominerar i trädskiktet men även asp, ask, sälg, rönn, ek och klibbal förekommer i större mängd och kan lokalt dominera. Inslaget av gran är i allmänhet högre på de torrare markerna än på de fuktiga eller blöta markerna, där istället inslaget av klibbal och ask är större.

Bland växterna utmärker sig framförallt arter som gynnas av fuktiga och näringsrika växtförhållanden. Här förekommer ett flertal naturvårdsintressanta arter förknippade med såväl rika lundmiljöer som med alkärr och andra typer av sumpskogar. Fältskiktet och bottenskiktet är relativt varierat, främst beroende på den varierade markfuktigheten och variationen i krontäckningsgrad. Generellt sett är dock såväl bottenskiktet som fältskiktet artrikt och innehåller ett flertal exklusiva arter. Här återfinns bland annat mossor som källpraktmossa *Pseudobryum cinclidioides* och stor thujamossa *Thuidium tamariscinum* som signalerar rika markförhållanden med källflöden eller rörligt markvatten. Bland kärlväxterna återfinns utpräglade lundväxter som långsvingel *Festuca gigantea*, tandrot *Cardamine bulbifera* och trolldruva *Actaea spicata*. Även arter som

gullpudra *Chrysosplenium alternifolium*, dvärghäxört *Circaea alpina* och rankstarr *Carex elongata* som främst förknippas med sumpskogar eller blöta skogsmarker finns i området. Reservatet hyser också en av länets rikaste förekomster av den sällsynta arten skärmstarr *Carex remota*.

Faunan i området är inte vidare undersökt men värt att nämna är att den hotade fågelarten mindre hackspett *Dendrocopus minor* siktats i området vid ett flertal tillfällen.

Artlista

Kärlväxter

<i>Actaea spicata</i>	trolldruva
<i>Cardamine bulbifera</i>	tandrot
<i>Carex elongata</i>	rankstarr
<i>C. pseudocyperus</i>	slokstarr
<i>C. remota</i>	skärmstarr
<i>Chrysosplenium alternifolium</i>	gullpudra
<i>Circaea alpina</i>	dvärghäxört
<i>Daphne mezereum</i>	tibast
<i>Festuca gigantea</i>	långsvingel
<i>Galium odoratum</i>	myskmadra
<i>Hepatica nobilis</i>	blåsippa
<i>Paris quadrifolia</i>	ormbär

Mossor

<i>Herzogiella seligeri</i>	stubbspretmossa
<i>Lejeunea cavifolia</i>	blåsflikmossa
<i>Plagiothecium latebricola</i>	alsidenmossa
<i>Platygyrium repens</i>	kopparglansmossa
<i>Pseudobryum cinclidioides</i>	källpraktmossa
<i>Thuidium tamariscinum</i>	stor thujamossa
<i>Ulotia crispa</i>	krusig ulota

Lavar

<i>Arthonia spadicea</i>	glansfläck
--------------------------	------------

Fåglar

<i>Dendrocopus minor</i>	mindre hackspett
--------------------------	------------------

3.5 Kulturhistoriska bevarandevärden

Några registrerade fasta fornlämningar finns inte i området. Bitvis finns äldre stenmurar längs med områdets yttergränser.

3.6 Intressen för friluftsliv

Området är förhållandevis svårtillgängligt och bedöms på grund av den täta vegetationen och de fuktiga – blöta markförhållandena inte vara speciellt attraktivt för organiserat friluftsliv. Några större stigar eller leder finns inte i området.

PLANDEL

4. Skötselområde med bevarandemål och åtgärder

Hela området är inkluderat i ett skötselområde, se bilaga 2.1.

Bevarandemål

Väl skiktade lövskogsbestånd med ett visst barrträdsinslag och stora mängder död ved och gamla träd eftersträvas. I första hand ska naturliga processer få styra beståndsutvecklingen.

- Minst 70 procent av den stående virkesvolymen ska utgöras av lövträd.
- Arealen grandominerad ($> 50\%$ gran) skog får inte vara större än 2 ha.
- Andelen död ved, såväl gran- som lövträdsved, ska öka. På kort sikt (10 – 20 år) bör det finnas minst 15 m^3 död ved per hektar. På längre sikt bör andelen död ved motsvara minst 30 % av den stående virkesvolymen.
- Viltbetet får inte påverka rekryteringen av lövträd i en sådan omfattning att det påverkar beståndsutvecklingen i någon större omfattning, exempelvis genom att större delen av föryngringen utgörs av gran.
- Området ska förbli hydrologiskt opåverkat.
- De naturvärdesintressanta kärlväxternas utbredning i området ska inte minska.
- Antalet naturvärdesintressanta arter knutna till lövträd och död lövträdsved ska öka.

Skötselåtgärder

Området ska i första hand lämnas till fri utveckling men vissa åtgärder kan krävas för att bibehålla lövträdsdominansen.

- Om granen tenderar att ta över i träd- eller buskskikt ska åtgärder vidtas för att gynna såväl lövträdsföryngring som äldre lövträd. Detta kan ske genom avverkning, gallring, röjning eller ringbarkning av gran. Om större mängder gran avverkas eller ringbarkas vid ett och samma tillfälle och det bedöms att det finns en uppenbar risk för kraftiga granbarkborreangrepp kan en del av virket köras ut eller randbarkas. Om virket körs ut eller om träden randbarkas ska riset tas om hand.
- Initialt ska en lövträds gynnande röjning genomföras i de delar av området där det är tydligt att föryngringen av gran är mycket stark. I den mån det är rimligt ska riset tas om hand.

Friluftsliv

Besökande till området får söka parkeringsplats i närområdet. I anslutning till reservatsgränsen ska informationsskyltar sättas upp. Då hävdade stigar som löper fram till reservatet i dag saknas får dessa skyltar placeras där så är lämpligt. Förslag till placering av informationsskyltar ges i bilaga 2.1.

Bevarandemål

- Områdets gränser ska framgå tydligt i terrängen.
- Det ska finnas minst en informationstavla med upplysning om reservatets naturvärden och gällande föreskrifter i området.

Skötselåtgärder

- Områdets gränser ska märkas ut i terrängen. Gränserna bör vara utmärkta inom ett år från det datum reservatet vunnit laga kraft.
- Informationstavlor ska sättas upp. Se bilaga 2.1 för förslag till placering.

5. Tillsyn och uppföljning

5.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Förvaltaren ansvarar för att dokumentera utförda skötselåtgärder, samt att bedöma om dessa leder till att bevarandemålen uppfylls.

5.2 Uppföljning av bevarandemål

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs regelbundet. Uppföljning av bevarandemålen ska ske genom standardiserade inventeringar.

5.3 Tillsyn

Länsstyrelsen ansvarar för att tillsyn sker inom området.

6. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Tabell 2. Intervall för genomförande och prioriteringsgrad på åtgärden: (1) Högsta prioritet; (2) Hög prioritet; (3) Lägre prioritet.

Skötselåtgärd	När	Prio
Gränsmarkering	Snarast	1
Informationstavlor	Snarast	1
Lövgynnande gallring	Vid behov	2
Lövgynnande röjning	Genast	1
Uppföljning av utförda skötselåtgärder	Efter åtgärd	1
Långsiktig uppföljning av skötselåtgärder	Minst var 12:e år	2

7. Referenser

Hallingbäck T. 1995. *Ekologisk katalog över lavar*. Artdatabanken, Uppsala.

Hallingbäck T. 1996. *Ekologisk katalog över mossor*. Artdatabanken, Uppsala.

Naturvårdsverket 1988. Riksintresse för friluftsliv.

Nitare J. 2000. *Signalarter – Indikatorer på skyddsvärd skog*. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.

SGU Ser. Af nr 104, Örebro SO, Jordartskartan.

SGU Ba 58:1. *Regionala geologiska och geofysiska kartor över Bergslagen med omgivning*. Berggrundskarta i skala 1:400000.

Opublicerade referenser

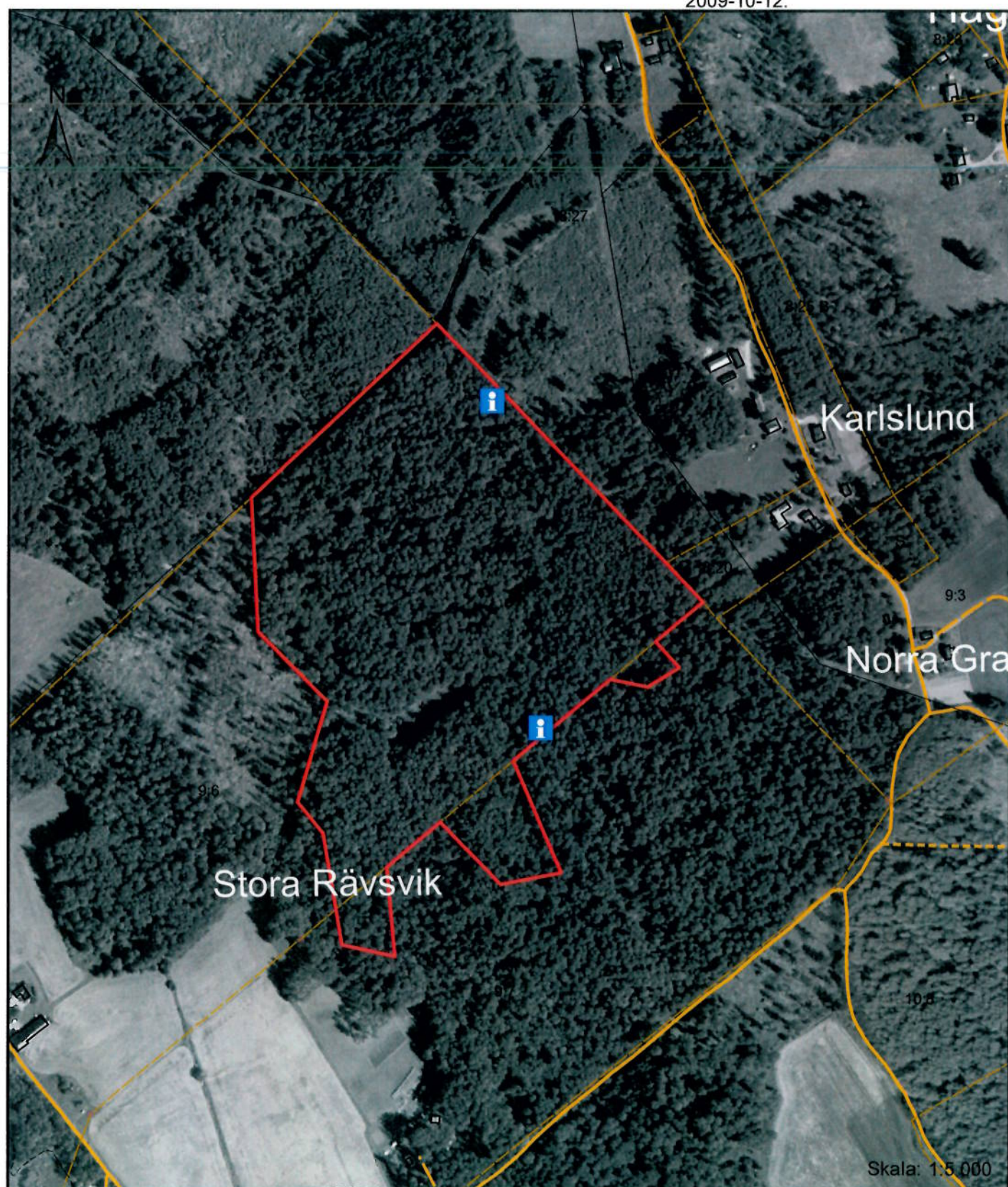
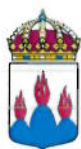
Länsstyrelsen i Västmanlands län. *Naturvärdesinventering Stora Rävsvik*.

Historiskt kartmaterial från Lantmäteriets digitala kartarkiv, Arken.

Skogsstyrelsen. *Nyckelbiotopsinventeringen*.

Bilagor

2.1 Skötselplanekarta

Förslag till placering av informationsskyltar

Skötselområde 1

0 125 250 500 Met

